

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

בס"ד

ג' ניסן התשפ"ו
מפטיר עם זו צרתני לי (ישעיה מג כא)

פרשת ויקרא

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בענייניא דיומא ממפרשי ומדרישי חז"ל
בפרשת ויקרא 111 פסוקים = **אל יסוד**
ואת דמו יטפף אל יסוד מזבח העלה. (ד כה)
בפרשת ויקרא 16 מצוות, מתוכן 11 מצוות עשה ו-5 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: מעשה העולה • קרבן מנחה • מליחת הקרבן • קרבן בית דין אם טעו בהוראה • קרבן חטאת ליחיד שנגג במצות לא תעשה שחייבין עליה כרת • עדות • קרבן עולה ויורד • תוספת חומש לאוכל מן החקדש או מועל בו • קרבן אשם תלוי • קרבן אשם ודאי • השבת הגזול.
לא תעשה: שלא להקריב שאור או דבש • שלא להקריב קרבן בלי מלח • שלא להבדיל הראש בחטאת העוף • שלא ליתן שמן זית במנחת חוטא • שלא ליתן לבונה במנחת חוטא.

קיי"א פסוקים בפרשת ויקרא - כנגדם ישראל אומרים ק' ברכות בכל יום, וי"א ברוך שאין בו שם בברוך שאמר, שכל המכוון בברכות כאילו הקריב כל הקרבנות.

נייט פעמים ה' בויקרא, כן נייט תיבות אנכי - הנהך - להיך - ולא יהיה לך, למד כל המודה בעבודת הקרבנות מודה באמונתו וכופר בעבודה זרה, וניצול מן הגיהנם שהוא נייט יותר מגן עדן. {עין ארך מששים בגי'הם - פסחים צד.} וכן נייט פעמים אברהם בחומש, לפי שהוא בנה מזבחות והקריב קרבנותיו. (הרוקח)

ויקרא אל משה וידבר - הנה אליו מאהל מועד לאמר. (א א)
שאלה - מה ענין סמיכות הפרשיות, מה ענין א' זעירא, ומה הטעם ששינה פה להצריך **ויקרא אל משה**, ומה שכתב **מאהל** ה"ל **באהל** כי השם יתברך ומשה שניהם עומדים בו.

תשובה - מה שכתוב לעיל **ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד פי שכן עליו הענן** וכו', אז הוצרך לקרוא ואח"כ דיבר עימו. אמנם בהיותו בחוץ עם ישראל באה אליו הקריאה בקול נמוך הנרמזת בא' זעירא שבעת הקריאה כדי שלא ישמעו ישראל את הקול לפי שאינם ראויים לנבואה ואחר שנכנס אז **וידבר - הנה אליו בקול גדול כדרכו וזה נרמז במלת וידבר** שהוא היפך מלשון אמירה שהיא בחשאי כמו שכתוב (דברים ח יז) **ואמרתי בלבבך** א"נ רמזו ענוותנותו של משה כי הגם שדרסו רגליו בערפל ויהי שם עם - הנהך בהר כי **ויש שמים וירד** בהר שם כנודע ומה גם באוהל מועד הארצי ומזה זה לא בא אל האוהל והודיענו הכתוב כי אין ולא יכול מחולשתו רק **פי שכן עליו הענן** ואין ראוי לאורח הקדוש הבא לשכון כבוד בארצו להיכנס שם תיכף עד חנותו שם בקבע ויהיה בעל הבית וכשיתן לו רשות יכנס כי הוא ביתו ואוהלו של הקב"ה לא של משה וישראל. אעפ"י שמשלהם נעשה ואין זה רק ענוותנות גמורה. ונודע כי כל המשפיל את עצמו הקב"ה מגביהו וזה יורה א' זעירא כי משה נקרא וועד מיוחד שבישראל שהוא סוד א' רבתי הקטין עצמו ונעשה א' זעירא ולכן זכה כי **ויקרא אל משה וידבר** וכו'. ונתן לו טעם ואמר לו כאשר אדרבה מסיבת שעשה האוהל מועד הנקרא כן ע"ש (שמות כה כב) **ונועדתי לך שם ונדברתי ואם כל עצמו של האוהל לא נעשה רק לתכלית היותו מועד בית אחד אל ונועדתי** איך אינך נכנס לדבר עמו וזהו שכתוב **מאהל** מסיבת טעם היותו נקרא אוהל מועד לאמר ולדבר לך וז"ש **לאמר.** (עין הדעת טוב' למרח"ו)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם פי יקריב מקם קרבן לי- הנה מן הבהמה מן הבהמה מן הצאן מקריבו את קרבנם. (א ב)
ענין הקרבנות - הוא לקרב כל המדרגות דומם צומח חי מדבר אל הקדושה. הנה הקרבן - החי, והעצים - צומח, והמלח - דומם, והאדם - המקריבם בכחו אל השם יתברך, הנה כל הנפשות של דומם צומח חי מדבר כולם מתקריבים לקדושתו ית"ש. וזה נקרא **קרבן לי- הנה**, שמקרב כל הארבע מדרגות נפשות אל ד' אותיות השם הנכבד. (בני יששכר ראש חודש מאמר ב אות ג)

ובמדרש (מ"ר צו א) **חלקת כבוד לעצים בשביל בניהן**, דתינין תמן 'כל העצים כשרים למערכה חוץ משל זית ושל גפן'. לפי שבחטא אדם הראשון נפגם הכל ובזמן שבית המקדש קיים האדם נתקן ע"י הוידו והבהמה ע"י הקרבן והצומח ע"י עצי המערכה והמנחות והנסכים והדומם ע"י המלח. (חסד לאברהם) ובזה אפשר לתת טעם למה ששינונו (משנה תמיד ב ג) **באלו היו רגילין לסדר את המערכה במריבות של תאנה ושל אגוז, ושל עץ שמן.** כי עץ הדעת למ"ד היה תאנה ואם כן פגם גדול בתאנה ולכך היו רגילים לסדר המערכה במריבות של תאנה וכפעם בפעם מעצים אחרים. וגפן וזית היו נתקנים בנסכים שקריבם על גבי המזבח. וז"ש 'חלקת כבוד לעצים בשביל בניהן' שהם נתקנים על ידם הגפן והזית ביוצא מהם **ורית נור לא עדת בהון** (דניאל ג כז) וכן אהרן יתוקן על ידי בניו דברא מזכי אבא. (פני הוד)

ועתה בגלות תקנו התפילות נגד התמידין (ברכות כו:), והם גורמים יחוד שם י-הוה. והנה האדם הוא ציור המשכן והמקדש ואם הוא דבוק בקיום התורה והמצוות והתפילות וברכות ושבתות, והוא תמים שאין בו מום מממי המידות הרעות, אז הוא קרבן לה'. (אוצרות השל"ה)
אדם פי יקריב מקם קרבן. למה אמר 'אדם' ולא אמר 'איש'. ירצה לומר, פי יחטא האדם, כמו אדם הראשון שהתחיל לחטא, יקריב קרבן. (תנחומא ויקרא ח)
שאלה - צריך להבין למה דימה את החוטא לאדם הראשון.

תשובה - הנה עיקר הקרבן הוא כדי להתוודות עליו, וכך יהיה נכנע לפני ה', כאשר הוא יודע בנפשו כי מרד בה' והנפיש **החטאת היא תמות** (יחזקאל יח ד) אלא שטבע האדם להתנצל בעצמו בלבו ולהקטין חטאו ותולה ביצר הרע, ומי מעפב? - שאור שבעיסה (ברכות יז), וגם אומר אל לבו **הן בעוון חוללתי ובהטאת יחמתני אמי** (תהלים נא ז), שמבטן אמו משוקע ביצה"ר, ואם חושב כך לא יתחרט בלב שלם וכך אין קרבנו מרוצה לפני ה', והנה אדם הראשון לא היתה לו התנצלות וטענה זו, דקודם שאכל מעץ הדעת, הרי לא היה לו יצה"ר, וגם לא יוכל לטעון **הן בעוון חוללתי** דהרי היה יציר כפיו של הקב"ה ולכן התחרט והתוודה בלב שלם, וידמה החוטא בנפשו שהחטא שלו הוא כמו חטא של אדם הראשון שאין לו במה לתלות, רק הוא המתחיל בעבירה ויבקש סליחה מאת ה', וז"ש **אדם פי יקריב** כמו אדם הראשון שלא התנצל עצמו כך יהיה כל המקריב, כך תקריב וירצה לפני ה' הרוצה בתשובה ואז יהיה יחיה לפניו. (כתב סופר עה"ת)

ומי מעפב? שאור שבעיסה ושעבוד מלכות (ברכות יז) - הכוונה בזה שיש לאדם לילך במדותיו ובמעשיו בדרך המיצוע, והנה היצה"ר מסית שילך האדם בקצה האחד במותר לו כגון להתגאות ולהתנהג במותר התאוה וע"כ מדמה ליה לשאור שבעיסה שמגביה את העיסה ועושה אותה יותר מכמות שהיתה, וההיפך השעבוד מלכות עכו"ם מכריחים לקצה ב' שאין מניחין לישראל להתגאות אבל משפילים אותם בתכלית השפלות וכן מחסרין מהם כל טוב אף דברים הצריכין להם לעבודת ה'. וז"ש **שרצוננו לעשות רצונך** לילך דרך המיצוע אבל מי מעפב **שאור שבעיסה ושעבוד מלכות** ששנים אלו מעפבים שזה חפץ בקצה זה וזה חפץ בקצה זה יהי רצון שתכניעם מלפנינו ומאחרינו דהיינו ב' קצוות ונשוב לילך במיצוע. (חידושי אגדות שם)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם פי יקריב מקם קרבן לי- הנה (א ב)
שאלה - איתא במדרש 'אתם ולא משה'. והוא טעון ביאור וכי משה לא הורשה להקריב קרבנות?

תשובה - יבואר ע"פ הגמרא (נדרים י) רבי שמעון אומר: **מגין שלא יאמר אדם 'לה' עוללה', 'לה' מנחה', 'לה' תודה', 'לה' שלמים' -** תלמוד לומר: **'קרבן לי- הנה'**. הטעם כיון שאנו חוששים שמא לאחר שיאמר לה' מיד ימות ונמצא שהוציא שם שמים לבטלה, אלא יאמר קרבן לה'. ועתה מובנים דברי המדרש, הדין שאדם המקדיש קרבן שצריך לומר קרבן לה' קיים רק אצל שאר בני האדם - שמא ימותו לאחר שיאמרו לה'. אך למשה רבינו **שידע את עת מותו** - מותר לומר לה' קרבן כיון שמשעה יידע לזיזתו שלא לומר לה' קרבן סמוך למיתו. (מדרש יהונתן)
מקריבו את קרבנם - ר"ת בגימטריא תק"ב עם הכולל כנגד שני חיי האבות (147+180+175=502) שכל חייהם היו קרבים לה' ודבוקים בו ובזכותם תזכו לקרבנות שמקריבים העולמות וגורם יחוד. (חומת ארך)

וּנְפֹשׁ כִּי תִקְרִיב קָרְבָּן מִנְחָה לִי-הִנֵּה סֹלֶת יְהִיָּה קָרְבָּנוֹ וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַתֵּן עָלֶיהָ לֶבְנָה. (ב א) פרש"י - לא נֶאֱמַר 'נֶפֶשׁ' בְּכָל קָרְבָּנוֹת נְדָבָה, אֲלָא בְּמִנְחָה. מִי זָרְפוּ לְהַמְנִיב מִנְחָה? עֵינֵי; אֲמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מַעֲלָה אֲנִי עָלֶיךָ כְּאִילוֹ הַקְרִיב נֶפֶשׁוֹ. (מנחות קד:)
כְּתִיב (הוֹשֵׁעַ י"ג) וַיִּשְׁלַח פָּרִים שְׁפִיטִינוּ, פֶּרֶשׁ"י - שֶׁהִיא לֹנוּ לְהַקְרִיב לְפָנֶיךָ נִשְׁלַח אֹתָם בְּרִצְוֵי דְבָרֵי שְׁפִיטֵנוּ. וְכֵן פִּירֵשׁ הַמְצוּדוֹת דּוּד - ר"ל בְּמִקּוֹם הַקְרַבְנוֹת פָּרִים נִשְׁלַח בּוֹ וַיְדוּי שְׁפִיטֵנוּ.

הַרְמָז הוּא שְׁהָרִי אֲנוּ בְּגוֹלוֹתֵינוּ בְּהִיּוֹתֵנוּ בְּבוֹר הַגְּלוּת, וְגוֹרֵשׁנוּ מִהַסְתַּפַּח בְּנַחֲלַת ה', וְאִין לֵנוּ לֹא כְהֵן וְלֹא מִנְהַל, וְזֶה ר"ת וַיִּשְׁלַח פָּרִים שְׁפִיטֵנוּ 'נֶפֶשׁ', דְּמַעֲלָה אֲנִי עָלֶיחָם כְּאִילוֹ הַקְרִיבוּ נֶפֶשָׁם לְפָנֶיךָ. שְׁהָרִי בְּגוֹלוֹתֵינוּ אֲנוּ דוּמִים לְעֵנֵי שְׂאִין לֹו לְפָנֶיךָ הַקְב"ה אֲלֵא 'נֶפֶשׁ' הֵינּוּ וַיִּשְׁלַח פָּרִים שְׁפִיטֵנוּ. (לחם רב' על סידור התפילה עמ' קמט)

וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו. (ז ט)
שְׂאֵלָה - מִה הִטְעַם שְׁחִיב הַבְּעָלִים לְסַמֵּךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַקְרָבָן. וְאִמְרוּ חז"ל (מנחות צג:): 'יָדוֹ' - וְלֹא יָד שְׁלֹוּחוֹ, וְאִין סְמִיכָה אֲלֵא בְּבַעֲלִים וְאִפִּילוּ בְּדַעֲבָד לֹא. וְלֹא אֲמַרְיִן שְׁלִים דְּבַר מְצֻנָה הוּא, וְשְׁלֹוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמֹתוֹ.

תְּשׁוּבָה - כְּדִי לְהִרְאוֹת וְלִהְיוֹת הַשְׁתַּתְּפוֹת הָאָדָם מִצַּד הוֹמְרוֹ אֶת מַעֲשֵׂה הַבְּהֵמָה, וְאִם הַקְב"ה יִרְאֶה חֲלִילָה חֲטָא הָאָדָם כְּנֶגֶד רוּמַמְתוֹ וְגוֹדְלוֹ אִין חֲלִילָה תְּרוּפָה לְמַכְתּוֹ, אֲךָ הַקְב"ה רוּאָה כִּי אִפֶּר אֲנַחְנוּ וְאִדְמָה עַל רֹאשֵׁנוּ, דִּהְתַּאוֹת הַבְּהֵמִיּוֹת מוֹשְׁלוֹת עֲלֵינוּ, וְזֶה גַם פִּירוּשׁ הַפְּסוּק (דברים לב מ) וְכַפֵּר אֲדַמְתוּ עִמּוֹ, דְּע"ז שֶׁהַקְב"ה רוּאָה שְׂאִדְמָה וְעַפֵּר אֲנַחְנוּ, זֶהוּ עֲצָמוּ כְּפִרְתֵינוּ, וְזֶה מְרַמֵּז סְמִיכַת יָד הַבְּעָלִים, רִמְזוֹ עַל יָדוֹ אֲשֶׁר לֹא טְהוּרָה הִיא, וְהַנִּיף אֶת יָדוֹ אֵל ה' לְמִירוֹת שֶׁהִמְרָה אֶת פִּי ה', כְּדִי לְהִרְאוֹת שִׁמְחַמַּת יָדוֹ הַסְּמוּכָה עַל הַבְּהֵמָה שְׂגוּפָה מִזוּהָם בְּתַאוֹת הַבְּהֵמָה, וְאִז הַקְב"ה מְרַחֵם עָלָיו בְּהוֹדִיעוֹ כִּי אֲךָ בִּשְׂר הוּא וְכְתִיב בִּיה (ויקרא יג יח) וְנִרְצָא, וְזֶהוּ וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְעַל יָדֵי זֶה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו. (אמרות ה')

וְנֶפֶשׁ כִּי תִחַטֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי הוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׂא עֹוֹנוֹ. (ה א)
שְׂאֵלָה - מִה הִטְעַם שֶׁלֵּעַל סִפְק חֲטָא בְּאִין יִסְרוּן וְלֹא עַל וְדָא. מִה הִטְעַם דְּכְתִיב אִם לֹא יִגִּיד בְּתוֹסַפַּת ו'.

תְּשׁוּבָה - כְּדִי שִׁפְשֵׁפֶשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וְאִם נוֹדַע לוֹ שְׁחֲטָא יִשׁוּב, אֲבָל בְּרִשְׁעֵי אִין בְּאִין עֲלֵיו יִסְרוּן כְּדִי לְטוֹרְדוֹ מִן הָעוֹלָם אִם לֹא יִשׁוּב. (מושב זקנים)
הִטְעַם דְּכְתִיב אִם לֹא יִגִּיד בְּתוֹסַפַּת ו' - לְוֹמֵר שְׂאֵם הַגִּיד לוֹ כְּכַר אִינוּ חוֹזֵר וְמִגִּיד. (מושב זקנים, בעה"ט) א"נ אִם לֹא יִגִּיד בְּמִקּוֹם הָרְאוּי לְהִגִּיד כְּלוּמַר בְּבֵית דִּין, שְׂאֵם כִּבְשׁ לוֹ עֲדוּתוֹ בֵּינָן בֵּינָן אִינוּ נַעֲשֵׂה בְּזֵה אֲלֵא כְּשִׁיכְבוֹשׁ עֲדוּתוֹ בְּבֵית דִּין. א"נ תוֹסַפַּת הוּא"ו בְּמַלְת לֹא יִרְמוֹז עַל שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְכֹא לְהִירוֹת כִּי מִי שְׁכּוֹבֵשׁ עֲדוּת לְחִבְרוּ מַעֲלָה עֲלֵיו הַכְּתוּב כְּאִילוֹ כִּבְשׁ לְהַקְב"ה עֲדוּת שֶׁל חִידוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, כִּי מֵתוֹךְ שְׂאִדְמָה רִגִּיל לְהִיכְשֵׁל בְּעוֹן קַל יִבֵּא לְבַסּוֹף שִׁיכְשֵׁל בְּעוֹן חָמוּר. (רבינו בחיי)

וְהִבִּיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לְחֻטָּאת רֹאשׁוֹנָה וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֶרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל. (ה ח)
הַעוֹף בְּשַׁעַת מְלִיקָה. וְהוּא אֲמַרְו יִתְעַלָּה וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ וְלֹא יִבְדִּיל וְאִם הַבְּדִיל פֶּסֶל. (ספר המצוות לאו קיב) וְצִרִיךְ הַכֹּהֵן שְׂאֵל יַחַדְךָ הַכֹּל לְגַמְרֵי עַד שִׁיֵּא נִפְרַד הָרֹאשׁ מִן הַגּוֹף. וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְלֹא יִבְדִּיל. (החינוך קכד)

שְׂאֵלָה - מִה טַעַם הָאִיסוּר שְׂאֵל לְהַבְדִּיל הָרֹאשׁ בְּחֻטָּאת הָעוֹף, מִה הַעֲנִין שֶׁל הַמְּלִיקָה מִמּוֹל עֶרְפוֹ, וּמִדּוּעַ אֵינָה נוֹהֶגֶת בְּעוֹלַת הָעוֹף.
תְּשׁוּבָה - לְפִי שֶׁהַחֻטָּא פְּנָה לְיוֹצֵר כֹּל יִתְבַרַךְ עוֹרְף וְלֹא פָּנִים, לְפִיכֵךְ קָרְבָנוֹ שֶׁהִיא תְּמוֹרַתוֹ נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, תַּצָּא מְעַרְפוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִיא קֶשֶׁה עוֹרְף. וּבְחֻטָּאת הָעוֹף יִשֵׁשׁ בּוֹ כְּפִרָה דּוּקָא, וְלֹא בְּעוֹלַת הָעוֹף (זבחים טז:), כִּדְאָן מִשׁוּם הַתְּהוּדָה, וּבְעוֹלַת הָעוֹף אִין וַיְדוּי, לְפִיכֵךְ בְּחֻטָּאת הָעוֹף וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֶרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל. (ואצרות השל"ה בשם טעמי המצות לא תעשין טט)

א"נ לִפִּי שְׂהוּא קָרְבָן שֶׁל עֵינֵי, רִמְזוֹ שְׂמִיחָה כֹּל אָדָם בְּתַכְלִית הַמַּהִירוֹת צָרְכוֹ שֶׁל עֵינֵי, וְעַל כֵּן אִין צִרִיךְ קָרְבָנוֹ שְׁחִיטָה, שְׂאֵל יִצְטָרֵךְ הַכֹּהֵן לְחַזֵּר אַחֵר הַסְּכִין וּלְבַדְקוֹ, וְיִתְבַטֵּל הָעֵינֵי שֶׁם מִמְּלַאכְתּוֹ בִּינְתִים. גַּם לְהַפְלִיג הַמַּהִירוֹת אֲמַר שִׁיתְחִיל מִמּוֹל עֶרְפוֹ, כִּי הוּא הַמוֹכֵן אֵל יָדוֹ וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהַפְּוֹךְ הַצּוּוּאָר אֵל צַד הַסִּמְנִין. וְעֵינֵי אִיסוּר הַבְּדִיל הָרֹאשׁ מִן הַגּוֹף דְּבַר רְאוּי הוּא לְהִידוּר הַקְרָבָן, כִּי בְּאִמַּת כְּשִׂרָאשׁ הָעוֹף דְּבַק עִמּוֹ הוּא יוֹתֵר מִהוֹדֵר, וְרְאוּי לֵנוּ לְהִדֵּר בְּקָרְבָנוֹ שֶׁל עֵינֵי בְּכָל כְּחָנוֹ, דִּי לֵנוּ בְּעֵינֵינוּ, אִין לֵנוּ לְהוֹסִיף בְּדוֹלְתוֹ וּלְפַחַת תַּאֲר קָרְבָנוֹ. (ספר החינוך קכד)

וְאִם לֹא תִשְׁנִי יָדוֹ לְשִׁמְיָ תָרִים אוֹ לְשִׁנֵּי בְּנֵי יוֹנָה וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ אֶת חֲטָא עֲשִׂירַת הָאָפָה סֹלֶת לְחֻטָּאת. (ה יא)
שְׂאֵלָה - הִרִי זֶהוּ קָרְבָן דְּלוֹת שְׁנִקְרָא עוֹלָה וְיוֹרֵד לְפִי שְׁבַענִי יוֹרֵד מִבְּהֵמָה לְעוֹף וּמְעוֹף לְעֲשִׂירֵי הָאִיפָה. וְאִם כֵּן לְמָה בְּתַר עֲנִיָּא אֲזֵלָא עֲנִיּוֹתָא לְהִבִּיא שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה, וְאִילוֹ הָעֲשִׂירֵי לֹא יִבִּיא רַק קָרְבָן אֶחָד. וְהִרִי תְּהוּרָה לְהַקְלַל עֲלֵיו בְּאֵה. וְכִי תִימָא דְּעִידִין קוֹלָא הוּא שְׁזֵה מְבִיא בְּהֵמָה גְּדוּלָה וְדַמְיָה מְרובִין, הֵלָא אֲנַמְר בְּעוֹלַת בְּהֵמָה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחוֹת, וּבְעוֹלַת עוֹף אֲשֶׁה רִיחַ נִיחוֹת, וּבְמִנְחָה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחוֹת, לְוֹמֵר לָךְ: אֲחַד הַמְּרָבָה וְאֲחַד הַמְּעֻטִי, וּבְלִבְד שִׁיכְוִין לְבּוֹ לְשִׁמְיָם. (מנחות קי:)

תְּשׁוּבָה - לְפִי שְׂאֵל אֲפִשֵׁר בְּאוּפָן אַחֵר, דְּבַקְרָבָן עֲשִׂירֵי דִי בַּחַת כִּי יֵשׁ בַּה חֶלֶק לְגַבּוּהַ דְּהֵינּוּ אִימּוֹרִים וְחֶלֶק לְהִדּוּשׁ דְּהֵינּוּ הַבִּשֵׁר וְהָעוֹר, אֲבָל בְּקָרְבָן עֵינֵי שְׂאִין אִימּוֹרִים אִילוֹ יִבִּיא חֻטָּאת לְבַד אִין כְּאֵן חֶלֶב לְגַבּוּהַ, וְאִם יִבִּיא שֶׁל עוֹלָה לְבַד הִרִי כוֹלָה כְּלִיל וְאִין חֶלֶק לְכַהֲנִים לְכַךְ צִרִיךְ אֶת שְׁתֵּימָם.

מִה הִטְעַם שֶׁהֵינָה זְכַתָּה לְהִיּוֹת בֵּין הַקְרַבְנוֹת יוֹתֵר מִכֹּל עוֹף אַחֵר.
לְפִי שְׁבִימֵי נַח אֲמַרָה יוֹנָה לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יִהְיֵי מְזוֹנְתֵי מְרוֹרִים פְּנוֹת וּמְסוּרִים בִּינְךָ, וְאֵל יִהְיֵי מְתוּקִים כְּפִדְשׁ וּמְסוּרִים כְּפִדְשׁ וְדָם. (סנהדרין קח:). וְעוֹד י"ל מִשׁוּם שֶׁנִּמְשְׁלוּ פְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְיוֹנָה, שְׁנֶאֱמַר (תהלים יח ט): פְּנִי יוֹנָה נִחַפָה בְּכֶסֶף גָּזוֹ - מִה יוֹנָה כְּפִיָּה מְגִינּוֹת עָלֶיהָ, אֲף יִשְׂרָאֵל מְצוֹת מְגִינּוֹת עָלֶיהָ. כְּדָא הִיא לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם. (פנתיקה זא)

נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מִעַל חֻטָּאתָ בְּשׂוּגָה מִקְדָּשֵׁי י-הוָה וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ לִי-הוָה אֵל תָּמִים מִן הַצָּאן בְּעֶרְפֶּךָ כֶּסֶף שְׁקִלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאִשָּׁם. (ה טו)
שְׂאֵלָה - לְשׁוֹן מַעֲלָה הוּא מְזִיד, כְּדְכְתִיב (עזרא ט ב) וַיִּזְד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הַיְהוָה בְּמַעַל הַזֶּה רֹאשׁוֹנָה. וְלְשׁוֹן חֲטָא הוּא הַשׁוֹגֵג מִלְשׁוֹן (שופטים כ טז) וְלֹא חֻטָּא פֶּרֶשׁ"י - לֹא יִשְׁגָה. מִה הִטְעַם שֶׁהַתְּחִיל בְּמִזִּיד וְסִיִּים בְּשׂוּגָה.

תְּשׁוּבָה - לְפִי שְׂאִין אָדָם חוֹטָא בְּשׂוּגָה אֲלֵא אִם כֵּן עֵבֵר בְּמִזִּיד מְקוּדָם. וְזֶהוּ שְׂאִמְר 'נֶפֶשׁ כִּי תִמְעַל מִעַל בְּמִזִּיד, מִהֲמִזִּיד יִבּוֹא לְשׁוֹגֵג וְחֻטָּאתָ בְּשׂוּגָה. א"נ תְּחִילָה אָדָם חוֹטָא בְּשׂוּגָה וְאִם לֹא שֶׁב עוֹבֵר בְּמִזִּיד. (כמאמרם ז"ל (קדושין מ). פִּינֵן שְׁעֵבֵר אֲדָם עֲבִירָה וְשֵׁנָה פֶּה - הוֹתֵרָה לוֹ. הוֹתֵרָה לוֹ סִלְקָא דְּעֶמְדָּה? אֲלֵא: נַעֲשִׂית לוֹ פְּקִימָתְךָ וְזֶהוּ שְׂאִמְר 'תִּמְעַל מִעַל בְּמִזִּיד, מִה הַסִּיבָה וְחֻטָּאתָ בְּשׂוּגָה מְקוּדָם. וְהַעִיקָר הוּא דְּאִיכָא הַכִּי וְאִיכָא הַכִּי, זְמַנִּין מְזִיד קוּדָם וְאִח"כ שׂוּגָה. וְלַפְעַמִּים שׂוּגָה וְאִח"כ מְזִיד. (הומת אגן) א"נ הַקִּדִּים בְּהַקְדָּשׁ שְׂהוּא מַחְזִיק הַקְב"ה מַעֲלָה לְחֻטָּא, וְשֶׁם הַדְּבַר שׂוּגָה וְעַל כֵּן אֲמַר לְשׁוֹן חֻטָּא שְׂהוּא הַשׂוּגָה, אֲבָל בְּחֻקֵי הַבְּרִיּוֹת תְּבִיבוּת שְׂבִין אָדָם לְחִבְרוּ חֲטָא לְמַעֲלָה וְשֶׁם הַדְּבַר זָוֹן, וְלְפִיכֵךְ הוֹכִיר מַעֲלָה בְּאַחְרוּנָה, וְכֹל זֶה מְחַסְדֵי הַשֵּׁ"י כִּי הַחֲמִיר יוֹתֵר בְּחֻקֵי הַבְּרִיּוֹת בֵּין זֶה לְזֶה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַחֲמִיר בְּחֻקֵי יִתְבַרַךְ. (רבינו בחיי)

וְהִיָּה כִּי יִחַטֵּא וְאִשָּׁם וְהִשִּׁיב אֶת הַגּוֹזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת הָעֵשֶׂק אֲשֶׁר עֲשָׂה אוֹ אֶת הַפְּקֻדוֹן אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת הָאֲבָדָה אֲשֶׁר מִצָּא. (ה כג)
מְסוּפֵר בְּגִמְרָא (בִּיצָה לח:): כִּי סִלִּיק [כְּאֲשֶׁר עָלָה] ר' אַבָּא מִבְּבֵל לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, אֲמַר: יֵהָא רַעוּתָא דְּאִימָא מְלֵתָא דְּתַתְּקַבֵּל [יְהִי רְצוֹן שְׂאוּמֵר דְּבַר הַלְכָה שִׁיתְקַבֵּל] בְּעֵינֵי הַשְׁמַעִים בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲבוּשׁ בּוֹ. כִּי סִלִּיק [כְּאֲשֶׁר עָלָה], אֲשֶׁר חֲתִיבָה [מִצָּא] אֶת ר' יוֹחָנָן וְר' הִינְיָא בַר פְּפִי וְר' זִירָא, וְאִמְרוּ לֵה [וְיֵשׁ אֲוִמְרִים] שְׂמַעוּ אֶת ר' אַבְהוֹ וְר' שְׂמַעוֹן בֶּן פִּזִּי וְר' יִצְחָק נְפֵחָא, וְיִתְבִּי וְקִאֲמַרִי [וְיִשְׁבוּ הֵם וְאִמְרוּן] בְּבִירוֹת הַלְכָה זו: אֲמַאי [מְדוּעָה] הַדִּין בְּעִיסָה כֵּן? וְלִבְטִיל [וְשִׁיתְבַּטְלוּ] הַמַּיִם וְהַמְּלַח לְגַבֵּי הָעִיסָה, וְתוֹן הָעִיסָה רַק לְפִי הַבְּצֵק שְׁבָה וְלֹא לְפִי הַמַּיִם וְהַמְּלַח, שְׁהָרִי הֵם מְעֻטִים וְבִטְלִים! אֲמַר לֵהוּ [לֵהֵם] ר' אַבָּא הִרִי אָדָם שְׁנַתְעַרְבַר לוֹ קַב חֲטִין שְׁלוֹ בְּעֵשֶׂרָה קִבִּין חֲטִין שֶׁל חֲבִירוֹ, וְכִי יֵאֵכֵל הֵלָה וְחֲדִי [וְיִשְׁמַח]?! שְׁהָרִי לְדַעָה זוֹ שְׂאֵם הִיָּה זֶה דְּבַר קִטְן וְבִלְתִּי נַחֲשֵׁב הִרִי הוּא בְּטֵל. וְכִיּוֹן שְׂאֵנִי אֲוִמְרִים שְׂאִין אָדָם מְבַטֵּל אֶת רְכוּשׁוֹ לְאַחֲרִים - כִּי הוּא גַם לְגַבֵּי הַמַּיִם וְהַמְּלַח בְּעִיסָה. אֲחִיכּוֹ עֲלֵיהָ [צַחְקוֹ עֲלִין] הַחֲכָמִים. אֲמַר לֵהוּ [לֵהֵם]: וְכִי גוֹלְתִיכּוֹ שְׁקִלֵי [אֶת גְּלִימַתְכֶם לְקַחְתִּין] שְׂאֵתֶם מְבִיִּישִׁים אוֹתִי? הַדּוּר אֲחִיכּוֹ עֲלֵיהָ [חֲזוּרוּ וְצַחְקוֹ עֲלִין].

שְׂאֵלָה - מִדּוּעַ כְּאִשֵׁר שְׁחַקוּ חֲכָמִים עַל דְּבָרֵיו שְׂאֵלֵם עַל דְּבָרֵיו שְׂאֵלֵם רַבִּי אַבָּא הָאֵם לֵקַח מֵהֶם אֶת מְלִבוּשֵׁיהֶם? וְכִי גִנִּיבַת הַמְּלִבוּשִׁים הִיא סִיבָה לְצַחְקוֹ?
תְּשׁוּבָה - אֲמַרו חז"ל (סוטה ה:): בֹּא וְרָאָה כְּמָה גְּדוּלָּתִים גְּמוּכֵי הָרוּחַ לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁבַשְׁעָה שְׁבִיַת הַמְּקַדָּשׁ קִיִּים אָדָם מְקָרִיב עוֹלָה - שְׂכַר עוֹלָה כִּיּוֹן מִנְחָה - שְׂכַר מִנְחָה כִּיּוֹן. אֲבָל מִי שְׂדַעְתּוֹ שְׁפִלָּה, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִילוֹ הַקְרִיב כֹּל הַקְרַבְנוֹת פּוֹלֵם, שְׁנֶאֱמַר (תהלים טא ט): זָכַרְתִּי אֶל-לֵהִים רִיחַ נִשְׁבָּרָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאִין תְּפִלְתּוֹ נְמַאֲסָת, שְׁנֶאֱמַר: לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְבָה אֶל-לֵהִים לֹא תִבְזֶה. כְּתִב הַסֵּמ"ג (לאוין טד) וְאִנִּי דְרַשְׁתִּי עוֹד כִּי אִפִּילוֹ מִשְׁאֵלוֹת לְבָם וְתַאוֹתֵם שׁוּמַע הַקְב"ה וּמְמַלָּא רְצוֹנָם אֵע"פ שְׂאֵל תְּפִלְתּוֹ עַל זֶה שְׁנֶאֱמַר (תהלים י) תַּאֲוֹת עֲנִיָּים שְׁמַעְתָּ י-הוָה תְּכִין לְכַבֵּם תִּקְשִׁיב אֲזַנְךָ תִּפְלַת עֲנִיָּים לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא תַּאֲוֹת תְּכִין לְכַבֵּם כְּלוּמַר מִה שְׁחוֹשְׁבִים בְּלִבָּם. רַבִּי אַבָּא הִיָּה מְשׁוּבָה וּמְפוּאָר בְּמִידַת הָעֲנוּוָה. כְּדִאֲמַרְיִן (סוטה מ). וְאֲמַר רַבִּי אַבְהוֹ: מְרִישׁ הָהוּא אֲמִינָא עֵינִינְתָנָא אָנָּא. פִּינֵן דְּחִינָא לִיה לְרַבִּי אַבָּא דְּמֵן עִפּוֹ דְּאֲמַר אִיהוּ חַד טַעְמָא וְאֲמַר אֲמוּרָה חַד טַעְמָא וְלֹא קִפִּיד - אֲמִינָא לֹא עֵינִינְתָנָא אָנָּא. לֹא הִיָּה אֲוִמֵר כִּי בִפְּנֵי אֲלֵא בְּלִבָּב כֵּךְ הִיָּה חוֹשֵׁב אֶת עֲצָמוֹ שְׁהִיָּע לְמַדְרַגָּה זוֹ שְׂרָאוּ לְהִיּוֹת נְקָרָא עֵינִי. (בן יהוידע טס). וְהִנֵּה מֵאַחַר וְרַבִּי אַבָּא יָדַע שְׂהוּא עֲנוּוֹת תְּפִלְתּוֹ הִיָּה מְפוּאָר לְהַתְּקַבֵּל בְּשִׁמְיָם אֵלָתָר, כְּאִשֵׁר נֹכַח שְׁחַמְכֵם שְׁחַמְכֵם